עד שימשוך. נשור: **ויחזיק.** נכית: **משכו.** הדיוט ס"ח מפך של הקדש מיד הגזבר במנה: **ולא הספיק לפדותו.** כלומר לתת דמיו לגזבר: **נותן מאתים.** לכי לאיקר נכסות הקדש לאיקר האולן ולא נתן המעות: **לא יהא כח הדיוט כו'.** שאם משכו מיד הדיוט יצאם כל מעותיו דקנאו במשיכה ונכסומו הוא דזל: **פדאו.** נתן את המעות: **מתני' כל מצות אשה כו'.** כגמ' מפרש לכולה מתני': **שהזמן גרמא.** שהזמן גורם לה שתנה: **חוץ מכל קיקיף.** פאת הראש: **וכל תפחים.** פאת זקן: **וכל תפמא.** דהכניס: **גמ' אי נימא דמיחייב כרת למיעבד לאכא.** והכי משמע כל מצות שהבן מצוה על אביו נשים פטורות בתמיה: **אם אמו ואביו פירוקו הרי לאן בנים.** לבנים הוא אומר: **המוטלות (עליו) על האב.** כגון הגן דתפרש בגרייתא ולמדו תורה ולמולו ולפדותו בה' בנעים אם בכור הוא והאשתו אשה ז) וכולה ליף ואזיל מקראי: **אף להביאו בנהר.** שמא יפרוש בספינה ומטבע ויפקחנו אם אין יודע לשוט: **ליפטור פ"ד.** והלא יש בו ולא למדו כלום: **כאילו מלמדו ליפטור.** דכיון דאין לו אומנות ויתפסר לאמו ילך בפרשת דרכים וילסטים את הבריות: ז) **כאשר לוה אותו.** ולא את שהה: **מיחייב לאכרכסה.** כשיגדל: **אפקיעו מיד.** לאכרכסה אמר כן: **אינו אלא לשון זירוז.** שיאמ מהיר חזרו בדבר ונוהג מיד ונוהג לזורות: **תיפדה פפדה כו'.** כלומר קרי ביה (ח) מפדה: **ואיהי מגלן דלא מיפקדה.** איהי אמו מגין שאינה מצווה לפדות את בנה דכיון דמצות עשה שלא הזמן גרמא הוא נעי קרא למעוטה: **לפדות את עצמו.** כשהוא בכור ולא פדאו אביו: **ואיהי מגלן דלא מיחייבה.** אינו מצווה לפדות את בנה דכיון דאינה מצוה אלא בכור אינה מצוה לפדות אבל אם הוא בכור אינה מצוה לפדות אבל אם הוא בכור אינה מצוה לפדות אבל אם הו

אדה תמר הלכות פסח

ב לו נכנס הנים · סי' לט יח ל' כסר תנים כוח פרקים מעולי טרל כמ"ש מי' ולא וכלים כ' כסם כחוסר מרבים כמקום כמרכם מלכיות מל' כי מכריל לו וכי לאי לנשות כמלכ מסכלת מל' לו לאחד סנאן כן מלכ: ג' וכוכם כמכם יכמלה. ולל דכיחם ל' כמכם כרכיחר מל' לנס: ד' ים מל

ד' דיסיכ סי' . כ' לעקר כמחם לאחר מלכלים כנגמה : (ה) לרים מ"משלה לרחן לגו מחל"ל מרי ליתן לו לאי' כרכנם מלא לגריך מלא ולילאם שון לאמנם : (ו) ומסכם מלין כלי. סי' לט לא ל' מ"ם לו מ"ם מלריך לנכל מלין ית ולכרן מ"ם לנכל מחנן כ' . מחמכלי מ' אבר לא נכנס מלריך לנכל מלין ית ולכרן מ"ם

ב מ' (א) כמר ודנים מלולל מי' לילם מכיס מ' נכנס :

ב ב (ג) שוב לבער בערב שבת (ד) קורים חצות כדי שלא יבואו לטעות בשאר שנים לבער אחר חצות ג (ונוסח מנהגו ב) ומלמד (מר) ;

ג ו' אין מבטלין לשבת זה (ד) (ה) דייסא וכיוצא בזה ואין קושין בו פת הנעוטה בקערה : בגם אם מגר ומגל ומטלטל דבר מקודמים [ס] ומלים לקבוע יין (ד) לסרוחא מעם לטעוני מחמן (מרדכי) ;

ד ז אחר שאכל בשבת זה מעורדת שחרית ו (ו) יגיע הסמה שאכלו בה ויקנה הקפדות באמבטו וישבנם מן הענן עם שאר כלי תכבן ואם נשאר פת יכול ליתנו לעכברים ז (ס) (ז) על מנת שלא לאבות בו (ח) ירהיר דרך הערבה ח (ט) ודבר מעם ;

ח ס אם (ו) נשאר תחמץ אחר שאכלו מבטלו · (ו) וכוסה עליו כלי עד מצאו יום טוב ובערו ;

ט ס אדם שלא ישאר תחמץ בבית אחר מעורת שחרית (ו) עריך לבטל תחמץ [ס] כדרך שרגא מבטל בשאר שנים :

(ו) ° החולך ביום ארבעה עשר לדבר מצוה כגון לסול את בנו או [ו] לאכול (ח) מ מעורת (ו) אריסין ו [ח] בבית (ס) חמץ ונזכר שיש לו חמץ בביתו אם יוכל לחזור לביתו ולבער ולחזור למעונו יחזור ויבער ואם לאו יא [ו] (ס) יבטלנו בלבו ; ואם היה הולך להעיל מן

ב ס (ג) ומה מכרתי אמר ומה מולק על תמנר עלנו דכמ"ש דמחנכם מיתי ביומלמי חמנר לאחר מלכ"ל מ"ל מ"ל מ

שוסק כר"ש ור"מ ומשמשקיה דבני רש"י: (פ) ואם יש לו עוקר עלמו. הגהר ומן הדליקה ומהספולת ומיד עכרים יבטלו בלבו ולא יחזור יב [יג] אפילו יש (י) שהרה (פ) [יד] נ ואם יצא יג לצורך (יה) עצמו יחזור מיד עד כמה הוא אחר מ עד כביצה יד [יו] (יח) פחות מכאן מבטלו בלבו ודיו: ח ב (י) היוהה לו עיסה בביתו והיא מרחר במקום אחר ויראא שמא החמיץ מבלילה בלבו קודם שתחיטה אבר אם החמיצה אין הבישול מועיל אם הוא אחר זמן איסורו:

תמה דין ביעור חמץ. ובו ג' סעיפים:

א מ ביעור ביעור חמץ א [מ] שורשו (א) או (פ) מורדו חורה לרוח א] או ורקו ב] לים ואם היה ב [ג] הרחמץ ג קשה ואין הים מתחבט במהרה הרי זה מפרדו ואחר כך זורקו

ומעמלה דלים מרשות לבטל יאחר מלך הלים כל מרבנים ומשום דכלי מקר: ומעמס ותשמיטו מיד מסר מבל שמחה מיסר מלך הבלים מעלים ומיקר ת"מ כל דמת מלום מדרבנן מבטלם דהי לאר מסבה מרם בו כדם ומבל"מרס"ל מרי מקרא מלא. ולכל דאמר מר מסון בכיתו מסמר מלמר מלים מ"ס מרקם כדלא מ"ל כדרסת דמנו מלא מבשם מרם: יב מסר מ"ס שהות: ומסמס דמלוגיי: בעיטול מלמת מני (מ"מ ומ"ש ומ"ן) ומיל מבמת ובשמס ר' יחזר ולא כמל מלא דוקא מסרר לא מרמל מלא מ"ל מבל מסמיל מלא יחזר מסמס מ"ל מר מסם כמוהם: יג לצורך עלמו. ובמוד ר' ולאר מרבר כבי מלך לצורך מלא רם מקרי דבר מרשם עבר מלות ביטור ולל כ"ל מסמס דלא מלי לצורך כביתו ולים מלים לאמר מלמ"ל מלים מלים מלמ"ל מלים מלמ"ל מלים מלמ"ל

סמר הקדקד ומיכ"כשמן מיתפס כירוקגם פיגמם מסקדקד וקיימם פלוגות מאחרונים . (סם ס"ו) : כי שנתחייב לתת הלק תמנע לו ל"ש מיכלין תורם ומת. פיגומים חייבים. (מסכ"ם כסן ח"מ ס') : שנים שסמנו ביניהם שלם זה לא יתן ממכר לזמן פלוני וזה לא יקבל יתנו כ"כ ל"ש לי מקרי המסמכות ולו מקרי לי מיכה למחמת המקדש מוכ לבלל מל נדון ולם מקדש מוכ מוסר מיתנגנו ולא יסמוך מל קל"ל ומ"כ . (סם מ"ם קס"ו) : דל לו ר' שמעון מקבל המלכים כשים מל מקדש ומקבל מתרומים ר' מעמנים ומוגים לבקל מעבירות בתמרם בשיפם כוול ומרוץ ליום מן בתמסמין שנגמל עשה פה שעשה ותקם מתרחים וחלך אצל חחכם ותעיר נדרו . הרחם מגים לחקל דתרנר לא חיה נגד מכח המאמרנה ובפרם שכבר שאל עליו ואחר שהחיר ורחי המחר ע"ש ומחרי"ל חיב מי' קכ"כ ומרא"ל מיסן נ"ב רפ ע"ם ח"ב . (מרח מפה מרחן נ"ח) :

שמעון ולוי אחים שהקרישר סך מה: לת"ת ומסרו המקדש ביר ראובן דרום שהיה מרגם ת"ת בזמן שהקרישו ולאחר ימים שנתמנו מרגם אחרים כמוהו לשואל חכיבי מאת ראובן ומסר לתם חקרש שסמון ולוי ואמה ראובן ואל מהמקרישים מסרבין ורוצין שלא יצא המקדש מתנת יד ראובן הנרה מגים מהרין עם ראובן ומשמון מאחר שראובן נאמן ובשר ולמתלת המקדש הוא מה שרוצה לתחזיק בו ע"ש דכאמן בות שיקם שמי קרבב מרחוק וכן חסכומר המס"ג ומש"ך מי' רפ"ח מ"ה ע"ש ומחרשו"ם בח"ם מי' ש"ב ומחרי"ל חיב מי' קכ"כ ומרא"ל מיסן נ"ב רפ ע"ם ח"ב . (מרח מפה מרחן נ"ח) :

אשל אברהם

(סימן רנ"ש סעיף א) **יכול** לשנותו . בעודד לפסמסק בסמנות והרומים יסוו לתש"ם ובנו לא סיב מסן בכמם מדנו לגמרר . ומתש"ב עכר מלוו מרומים מכרום ברוגלה לגמרר מרומים מכרום ברוגלה לגמרר מרומים מכרום ברוגלה לגמרר

דבר אברהם

סימן א

ב"ה. בחדש מרחשון תרס"ו. סמאלעווימש.

לכבוד הרב הגאון החו"ב מוהר"ר דוד אליעזר מיליקאווסקי נ"י האבד"ק זופראן. שלום וברכה.

אחדשה"ט. הגיעני מכתבו אתמו רלוף אהבה מת"ח והנני להשיבו את אשר יתן ד' בפי:

א) **ע"ד** אשר התשורר כת"ר במאי דאסיקנא בספרי סי' ל"ג דבתי מילות אחת בזמנה ואחת שלא בזמנה זו דשלא בזמנה קודמת אם אפשר למול שתיהן ביום השוא, והביא כת"ר להמחליט השקל אר"ח (סי' תמ"ד ס"ק י"ח) שרצה לומר דמשעבר יום ח' אין מיום עוד על האב ובס' קונן שפל הרמב"ם ריש פל' מילה הביא עליו ולין כת"ר שוד ב"ראה אחרונים, ומסיק דלע"ז הדברים מדיין אינם מבוררים יפה והדין מי קודם עוד ל"ע גדול:

הנה באמת כולם ז"ל העלימו עין ממ"ם הר"מ ז"ל בפירוש המשנה לשבת פ"פ ר"א דמילה וז"ל וממה שאני חייב להזכיר בכאן שהאדם כשעבר ולא מל את בנו או יליד ביתו חס עליו ביום ח' עבר על מ"ע גדולה וחמורה כו' ולא יתכן לו לשלוח לשלם זאת המצוה אבל זה הטון קשה יותר ממי שעבר עליו חג הסוכות ולא עשה סוכה כו' לפי שזה אחר שעבר יום הח' למילה לא נפסד מזו המצוה אבל היא מצווה ומוכרח למולו תמיד וכל זמן שלא ימול אותו ויהי' ערל יהי' עובר על מ"ע שהגיע זמנה יעשה"ם, הרי מבואר להדיא דרמי מיובא על האב גם לאחר ח'. ומכאן תשובה נמי למה שנתעקשו מבמים אחדים במכתביהם אלי לומר, דמש"כ הרמב"ם בס' היד וכל יום ויום שיעבור עליו כו' הוא מבטל מ"ע היינו דקא יום שלם בפשטות לשון הרמב"ם, ולא בכל רגע ורגע כאשר תפסתי אנכי בספרי בפשיטות. וגדול לי הוסיף עוד להסביר דבריו, דמתנה לו תורה זמן קיום גם אחר שעבר יום ח' ונעשה לו יום ט' ויום י' וכו' כיום השמיני, וכשם שביום השמיני אינו עובר אלא עד שיעבור כל היום ה"ל אחר ח' ניתן לו יום ויום שלם שהוא כיום הח'. והביא גם הכרח לזה דבמתניתין דמגילה (דף כ' ע"א) תנן אין קורין את המגילה ולא מלין כו' עד שתגן החמה, ומבואר שהוא מדרבנן דלמא אתי למטעי אבל מדאורייתא משעלה עמוד השחר יומא הוא, והרמב"ם (פ"א ממילה ה"ח) כתב דין זה דאין מלין עד שתגן החמה בין במילה בזמנה ובין במילה שלא בזמנה, ואם נימא דבמילה שלב"ז עובר בכל רגע ורגע א"כ מנ"ל להרמב"ם דגם בשלב"ז לא יטול לכתחלה אלא עד שתגן החמה דלמא לא מיירי מפני אלא ממילה בזמנה שבאיסורא לא עבר אאיסורא ומשום דרח דרבנן בלחוד היא והם אמרו אבל במילה שלב"ז דעובר אאיסורא דלמא לא מקיטו רבנן כלל שיחתין עד שתגן הומה ולעקור ד"ת, אע"כ דגם בשלב"ז אינו עובר אלא כשעבר יום שלם ולא בכל רגע ורגע, מכ"ד החכם כ"י. אבל כ"ז בא לו בשביל שראה רק דברי הרמב"ם ז"ל בס' היד שמאחר בו יום, אבל בפירוש המשנה שהזכרת הרי מבואר להדיא דבכל רגע ורגע עובר על מ"ע. וא"ל דמה שכתב בס' היד כל יום ויום לאו דוקא הוא וכוונתו נמי בכל שעה ושעה כמו שתפסתי אנכי בספרי בפשיטות בכוונתו, דה"ל לשנות בריש ר"ה (דף ו' ע"ב) כיון שעברו עלי' ג' רגלים בכל יום ויום עובר בכל תאחר ואתם בודאי יום לאו דוקא דמאי שייכא דיום שלם לבל תאחר, בשלמא שכא יש לדחוק כמ"ש החכם הנ"ל דיום התשיעי הוי לי' כיום השמיני לענין עוברו בכל הוא אבל בכל תאחר לא שייך לומר כן ודודאי עובר בכל רגע, ומן מלאחי נם' ערוך לגר לר"ה שם שתפס נמי בפשיטות דעובר בכל תאחר בכל שעה ושעה, הרי דלשון יום לאו דוקא ולשון חכמים כך הוא והי' בכוונת הרמב"ם במילה. ונס' ערוך לגר שם חמה אמאי לא נקט הש"ס רבוהא יחד דבכל שעה ושעה עובר בכל תאחר. ואין זה דקדוק דלשון חכמים כך הוא והכוונה לכל רגע כמ"ש. ונס' הנ"ל מי' דלא מלי הש"ס למימר הכי דאיכא שעות שאינו עובר בב"מ כגון בלילה ואפילו ביום קודם תמיד של שחר ואחר תמיד של בין הערבים שאינם זמן הקרבה אבל בכל יום ויום אע"ג דאיכא עכת דאינו ראוי להקרבה מ"מ רוב ימים עובר, וה"נ איכא למימר בדידן דמשו"ה לא נקט הרמב"ם בכל שעה דאיכא לילה דלאו זמן מילה הוא ואינו עובר, וכוונתו היא דבכל משך היום עובר לאפוקי לילות. והא דהשוה הרמב"ם מילה שלב"ז למילה בזמנה לענין שלא לחול אלא עד שתגן החמה, ל"ל דמשמע לי' מדקתני במתני' סתמא אין מלין דה"ה לשלב"ז דאל"ה הי"ל לפלוגי ולפרושי, אלא ודאי דבכל מילה תקנו הכי ויש כח ביד חכמים לבקוע דבר מן התורה בשוא"מ. ועיי' בס' עתק יוסף (סי' כ') שהכריח דמתני' מיירי רק במילה שלב"ז ולא בזמנה יעו"ש. אח"ז מלאחי להריטב"א ז"ל בחי' לחגיגה שב' דמתני' מיירי נמי ממילה שלב"ז מדסברא עלה הש"ס קרא דוביום השמיני, ובחי' הרשב"א כ' דפיקרא למילה שלב"ז יעו"ש:

ב) **ובנוף** דברי המחה"ם שעמד על המג"א שכתב דבישר ממן קודם למילה מסוס דבכל שעתא ושעתא עובר משא"כ מילה ואינך וכתב עליו המחה"ם וז"ל לא הבנתי הא גם מילה אפילו שלב"ז כל שעתא עובר עכ"ל, תמהני מאד דאזיל בתר איפכא דאדרבה נראה דהמג"א מיירי במילה בזמנה ובזו באמת אינו עובר כל היום דאכתי זמנה הוא ורק ברגע האחרון מן היום הוא עובר ולכן שפיר עשה דמשביתו עדיפא דעובר עלי' בכל רגע, אבל במילה שלב"ז למה שכתבתי דעובר בכל רגע אה"נ י"ל דמשביתו לא עדיף מינה, והמחה"ם כפך את הסדר כאילו היתה מילה בזמנה עדיפא משלב"ז לעבור ג"כ בכל שעה וזה לא ניתן להאמר. ורציתי לחד מקמאי למהר"ם חלאווה ז"ל בחי' לפסחים (דף מ"ע) שכתב ג"כ כהמג"א דאחר שם דלא מלי לבטל השבתה קודמת לפסח ומילה דאע"ג דבפסח ומילה איכא כרת אלא דמתן עדיף דקדים איסורי עכ"ל, פי' דאע"ג דחיוב מילה חל קודם בתחלת היום ואיסור חמץ בא רק עם חצות מ"מ איסורא דמילה בביטולה בא רק ברגע האחרון מן היום אבל כל היום אינו עובר דאכתי זמנה הוא ובחמץ משהגיע חצות עובר באיסור מיד אם אינו משביתו. ומזה נראה נמי דמיירי רק ממילה בזמנה דאינו מילה שלב"ז אדרבה קדים איסורה לחמץ מתחלת היום. ואולם גם בשלב"ז משבחת לה זימנא כשהי' חולה עד אחר חצות ונתרפא ונראה לחול. ויעוי' בשאילתות פ' לו (שאילתא פ"ד) דלחד תירולא מזקי באמת לחתני' בהכי בהי' חולה ונתרפא דהל"ה תיפוק לי' שהוא משובב מפסח דמילה זכריו משבבתו יעו"ש. אך בלא הי' חולה קודם חצות נראה באמת דמילה שלב"ז לא גריפא מהשבתה בין לטעם המהר"ם חלאווה ובין לטעם המג"א. ומה שהביא כת"ר בשם הס' משנה ברורה (סי' תמ"ד) דמשביתו עדיף גם ממילה שלב"ז דאע"פ שחיובה כל רגע מ"מ לא דמי לעשה דמשביתו דבשמבטל יום אחד שוב א"א לתקן אותו יום משא"כ במילה סוף סוף ימול אותו ולא חיסר אלא מה שהשהה מלקיים, אין דבריו נראין שהרי גם במילה שלב"ז עובר בכל רגע ואין תקנה לעבירה זו במה שמולהו אח"כ כמ"ש הרמב"ם דרק חיוב הכרת נפקע בזה ולא עבירה בעצמה. עכ"פ יראה גם מהמחה"ם שתפס לפשוט דבשלב"ז עובר בכל שעה כמו בהשביתו:

ובהביטי

שם הארץ והאחר הוא סומא ואינו רואה אלא מעט. וגם הש"ס לא הזמין לעדים אם לאחר שהתקבל עדותן. כזה אני אומר שאם מסי אלא הזמין לעדים. אין לפסול עדותן דבמתא ש"מ אפילו אותה המתקיימת מתיים א"ל לומר לתם אדי וכן כתב רביע שמואל בפרק יש נותלין והסכים על ידו הרמב"ן ז"ל ואמר דמילתא דפשיטא היא. אבל אם העד אחר הוא קרוב לאומ' אינו יכול להכחיש בין איש לאיש אפילו כשהוא מסתכל בכם עדותו בעלה מן סתור' אע"פ שהוא מכחיש אותו בטביעות הקול וזה הוא מגזרת הכתוב שנאמר והוא עד או ראה וכו' מי שהוא ראוי לראות עדותו עדות וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ע מהלכו' עדות וכן מוכח בסנהדרין פ' אחד דיני ממונות (ל"ד ע"ב) ובנדה פרק בא סימן (מ"ט ע"ב) ובפ' יש נותלין (מ"ע ע"ב) ובפ' שני דניטין (כ"ג ע"א) וכן אותו מעשה שהוא עם האדון נראה שהוא פסול לעדות ממה שאמרו בפרק קמא דקידושין (מ' ע"א) כל שאינו במקראו ולא בשנה ולא בדרך ארץ אינו מן היהוד ואמר ר' יוחנן ופסול לעדות ואע"פ שבפרק חומר בקדש (כ"ב ע"א) אמרו כמאן מקבלין האידנא שהדותא מעם האדון כמאן כר' יוסי ההוא עם האדון ישנו בדרך ארץ וכן פירש רש"י ז"ל וכן כ' הרי"ף ז"ל פרק אלו עובדין אחר כל אלה הדברים מתנה זו שאינה להפציר הנאלה מן היורש דבר תורה בעלה היא וירשו היורשים שנכסים דבר תורה ואסור להפציר מאלה בעדות כאלה. וכל מה דאיפסיד לבית דין לפשות להפמיד הנכסים ביד היורש דבר תורה דשלין הן וזכורים לטוב. ול' ר' אפרים ז"ל דכל היכא דאיכא פסקא במלתא דמאלה מוקמי' אדאוריתא וכן כתב הפל העיטור ז"ל והרמב"ן ז"ל בפ' יש נותלין ובהל' בכורו' משמו. ומה שאמר יתם שהנכסים היו משועבדים לכתובת אשתו שהיא זקוקה ליבם כמו שכתוב. כתובותה. אם משועבדים הם לכתוב' אשתו אינו יכול להפקיע שפבודה ע"י מתנה לא מתנת בריא לא מתנת ש"מ אפילו נעשית המתנה ההלכתה בפשר כשר וכעדים כשרים ע"כ:

קושנטינא על הענין הנזכר

ענין ו שטר לוקה שהזמן שכתוב בו הוא י"ו בטיון וכתבו כי הדברים נמסרו לפם בפשר האחרון לירח אייר ומצאו כי בלותו זמן הים ברי וכן הודו העדים אלא שעשו בין חדש לחדש. והדבר פשוט שהשטר פסול שעדים שחותמין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד כדאיתא בפ"ק (דקידושין) [דניטין] (נ' ע"א) ובפ' ב' דבתובו' (י"ח ע"ב) ואנו העידו בב"ד כמו שכתוב בשטר עדותן בעלה ובשטרי חוב המוקדמין שב' רש"י ז"ל (בב"מ ע"ב ע"א) שהוא בשר לגבו' מבני חורין והקשו ע"ז והלא עדים פסולים הם שהקדימו הזמן הולרכו לתת טעם כגון דעבו בהיתה דרב אפי ל"ל בגון דעבו בשיפורא בין אלא ואחר כגון שעמד המלך ביום אלשים של אדר ובפנורים שבניסן עמד וכותבין בחדר הבא אבה דאשוכה והשטר הוקדם בטעו' שאינו יודעין איבורו של חדש או שהיו אחוסים ממתו' נפשו' ונודע על פיהן או ע"פ אחרים אבל שיטפו בין חדש לחדש שאין טעה לטעותם אינם נאמנים בזה. וב"ם אם כתב ידם יוצא ממקום אחר דאפילו בשטרי חוב המוקדמין שהירושלמי אומר שהם עצמם נאמנים להכחיש בשידעו עצמת קעותם. כתב הרמב"ן ז"ל שאינם נאמנין אלא בשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר אבל בשבתב ידם יוצא ממקו"מ אינן נאמנין אף בזה ובשטרי חוב המאוחרין שהם בפרים פירש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה באחרון מבביעית שהיא בגון שלוה בניסן וכתבו השטר בתייר. ולפי פירושו זה לא הזכיר בחבורו בהלכו' מלוה מה שהפלו בפרק מי שמת. (קג"ז ע"ב) שאינו בשר אלא בדבתב לי' דאקאה שלא העלו בן שם אלא בשבתבו השטר יום ההלוא' ואיתאו הזמן דאי לא כתב לי' דאקאה אתי למיטרף לקוחו' שלא בדין אה קנה נכסים בין ההלוא' לזמן הספר ומבכן דמן הדין לא בשתעבדו למלו' אלא אם כתב לו דאקאה אבל אם לא בתב בשטר יום ההלוא' אלא בזמן הכתוב בשטר הרי בלותו אינם בורף אלא מתיר ואילך דשאים הם העדים בבך ואי אתו לאמלוכי בו אמרי' לבו אינו אחיומו שהמלוה רוצה ליזוק בנכסיו וכן אמרו ירושלמי דשביעית המאוחרין בשרים מפני שהוא מוריע את בחו אבל שיבתבו העדים באדם שהוא בני שהוא ש"מ לקיים דברי בני לפי הזמן הכתוב בשטר דבבני ש"מ להוציא בה היורש אינן נאמנים ודבר זה פשוט הוא. וכל מה שהרשתי הוא שאף בש"ם אינם נאמנים והוכחתי זה מלשון הרמב"ן ז"ל שב' בחידושיו אבל אם בתבו בניסן והקדימו זמן מחשבי שטבר פסולין הם שאין אלו דאוי' לעדות אם אינן בקיאין בדבר זה. ועוד שהרי שקר העידו דלאו בחשבי הוא אלא בניסן ובחבתי עוד שאפילו ידעו קעותם להאמינם שעשו בין חדש לחדש והדברים נמסרו לפם בעשור האחרון לירח(ניסן)סיון אליך נאחאר' הרחתי' לשבעה עשר בסיון הקודם לו ובחד שיטורא עבו אינשי בתרי שיטורי לא עבו אינשי ועד רובא דירח' עבו אינשי עבי לא עבו . ומה שחזקת דבריך להאמינם לפי שאין הזמן מעכב בשטר אע"פ שהיא עדות שאין אתה יכול להזימ'. אינו חזון שאע"פ שאינו מעכב אם כ' בעבות פסול זה דומה לשם עילו ושם פיה שבלה שאינו מעכב ואם אינה פסול. ואם שאמרת שהעדי' נאמני' לומר שלא נחרמה מה אין לזה שאינו סותר דבר ממה שהעידו והרי קבלו מוכיח עליו אבל שיעידו בלים שהוא ברי לפי הזמן הכתוב בשטר שהוא חולה אינם נאמנים . ומה שחזקת דבריך מסיא (כ"ב קפ"ח ע"ח) דשטר שנתנו בתוב בשבת דמבשרי' לי'. אינו חזק' שבעדים לא בתבו שבתבו בו ביום שבת שאם בתבו בן שפולין הן אבל בתבו שבמכרו לשה הדברים בחותו יום ומליגי שביה שבת לפי חשבון ימי החדש ואנו מעמידין אותם בחזקת בשרות שלא חתמוהו ביום שבת והרי זה יש בו אחד מסני דברים לא סדבכי' נמכרו לשם בפ"ם ובתבו ונתנו בשבת והרי זה תלוה אובר לו הדברים נמסרו בא' בשבת ובתבו ונתנו בשב' והוא מוקדם ופסול. ואנו דנים להקל שבשטר בחזקת בשרות ובן פירשו הגאונים ז"ל ובן נראה לחשוקי שהרי בשקרי לא מחזקינן כדאי' בפ' השותפין (ז' ע"ב) אבל שטר שנודע בברור שהיום שבתבו בו שהוא ש"מ הי' ברי פסול הוא בלי ספק והחולק ע"ז לא ידע דדיני ממונו' לא בלום והדבר ברור נ"ב לנתן דנתית לעומקא דדינא שאפילו על פה אינם בשרים בעדות זו ונראה מדבריך בתה שבתבת שרחית עשה בשבר שעדי חוב המוקדמים שהוא בשר מפני שעשו בשנות המלך אם בחדש מלא ואחר לבוף דבריהם שהבל הוא דבר אחד שעשו בשנות המלך מפני עשות חדש מלא ואחר דבשה ודאי נאמנין דעבו בשיפורא דירחא בדאית' בשהדרין (ס"ט ע"ח) אבל שיעשו בשנות המלך בלא עשות מלא ואחר אינם נאמנין:

תנא

ענין ח מעשה אירע בתקומכם שנולד בן יום א' ב' ימים לחדש אב והי' יום ח' לילדתו יום ד' באב שהוא יום ע' לילדתו כדי שיוכל לשמוח ולשמח בשעודת המילה ואתם אמרתם לו כי אפשר לתקן שפעוד' מן המצת' ונמפל' ולאכול אותה בליל' ולא שמע מליבם וגימול הילד ביום ע' לילדה ונעזה עליו בל המדינ' ויש אומרים כי המיל' נעשית באיסור שבפר בתו' ואייב לקבל חרם ונדוי ואתה תפשת בספרים אם יש עליו פוגם ולא מלאת אלא מה שבתבו שמי שלא מל ביום ח' בכל יום עובר בעשה ולא מלאת שבשובר בעשה הוא לידון בלאו הדיינין אלו הן תורף דבריך. ועתה מה אשיב אחר שנעשה מעשה באיסור אבל כדי שלא יוכלנו לעשות בן אבתוב מה שנר' לי בזה:

תחלה יש לך לדעת כי מי שאינו בקי בדיינין מפני מיעוטו הרגל התלמוד ומפני הפדר הספרים יש לו ללבת אחר המנהג כמ"ש ביומ' בפ"ה ממס' מסבר שני (ה"ג) וביבמו' פרק חלמי' (כ"ג) ובפ"ז ממס' שבת (ס"ו) אם הלכ' היא ביומפת בידך דאה איך הלבור נוהג ומהוג במומם. ומעולם לא נשמע שתתעבר המילה ביום ע' מפני בפודת המיל' אלא תפשה ביום עם ואדרב' נוהגין בשהמיל' היא בתותו יום מבלין שם הילד מנשם כמו שאם תהי' המיל' ביום פורים מבלים אותו מדבבי. ואחר זה אודיעך כי הסכלתם אבו ונגדול עוקם מבשות כי המיל' בזמנה נתנה שבת לדחו' אלא ובלא בזמנה לא נתנה שבת לדחו' אלא וא"כ איבר מנותה אינה אלא ביום ח' כמו שבו' בפרק ר' אליעזר (קל"ב ע"א) אמר' שם שמיני למפוטי תשיעי ואם שבת שהיא שקולה בכנד כל החור' והמחלל שבתות בפרהסיא שמיעתו בכיל' כמו פוגד עבודה זרה כמו שאמרו בראשון מחולין (ה' ע"א) ובכן של כל הבנינים דן לבקילה עליה כמו המנדף. וה' קודמת לחור' כמו שבו' בפ' שלשה שאכלו (מ"ח סע"ב) שהמיל' בבתו עליה י"ג בריתו' והחור' לא בבתו עלי' אלא ג' בריתו' וא"ב אין דחיתם אותה אפני סעודה קלה. והבה הסעוד' היא סעוד' של מלוה בשנעשית המלו' בהלכתה שהר' המלוה איבר' והסעוד' עשלה לה אבל לעשות הגלת הבדם איבר' והמלו' עשלה לה אין זו סעוד' של מלוה שיהי' מ"ח דאוי ליהנו' ממנה ואני קורא ע"ז בולתי בריתי עלי זבח בי זבחיבם בלחם אונים . ועליהם אני קורא וזריתי בדם וכו' ובודאי שהספוד' בשנעשית המלוה בהלכתה היא סעודה של מלוה ולולא לערת דימוקא היינו מבבינן שהשמח' בשמוטו בשו שבוכר (בשפ' [בראשון] מבחובו' (ח' ע"א) ועליה אמר דוד שם אבבי על אמבתך לפי שפרשת מיל' נאמרה בלשון אמיר' לא בלשון דבור ועליה אמר נאמנה על השמיעה על המיל' שבתנה בשמיני בשו שבוכר בפרק הבלת (מ"ג ע"א) אבל בשנעשית שלא בזמנה ונבר בעבר בעבר היא מלוה הבאה בעביר' שהרי אפילו בשנעשי' בשמיני והיא בשרה בל היום הזהירה הבור' שתעשה בבקר בשו שבוכר בפ"ל מפסחי' (ד' ע"א) ובפ' ח"ל המתנה (כ"ח ע"ב) דריזין מקדימין למלות ואיבי' בעוסה אותה זרע ובשבר וזה שאפילו בעשית בלותו יום ואיבר אותה עד לפרב אינו מהזריזים וכ"ם אם עבר בל אותו יום ולן בל אותה הלי' באיסור עבה שהוא שפל ונפסד ואין לו שבר עושה מלוה בשעתה ומבר שבבו של חיי הע"ה מפני הבל' של חיי שעה ואלו ידעתם בבה חביבה מלוה בשעתה לא הסבמתם על ידו לעשותה שלא בזמנה . ובתורת בהנים שנינו ר' שמעון או' חביבה מלוה בשעתה שהקטר אלבים בשרים בל הלילה ודוחין את השבת בשעתן ואין ממתינין להם שיקרבום בשולאי שבת ובן שביאה בשנתו' פרק רבי ישמעאל (פ"ב ע"א) ובפסחים פרק אלו דברים (ס"ח ע"ב) בן בראשון מקדושין (ל"ג ע"א) ובפ' אלו עריפות (ל"ד ע"ב) אמרו גדולה מלוה בשעתה שהרי אין בעלי אומנו' דשאין לעמוד אפני ח"ח ופומדי' מפני עושה מלוה בשעתה . והם המביאים ביבורים לירושלים ובן אמרו בי אלא בבא ק"ם בשעתה אע"פ שאם עבר זמנה קורא אותה בברבותיה שבר ק"ם יהבי לי' שבר ק"ם בשעתה לא יהבי לי' בשו שבוכר בראשון מבדבו' (י' ע"ב) ואמרי' בבדרש קהלת אביבה ק"ם בשעתה אחלף עולות שהבביל זובח וא"ב אביבה היתה אחי' בשעתה אחלף עולות לתובח וב"ם אחלף סעודו' הגלת הבדם . ואלו נעשית המלוה בשעתה לא היתה אתבטלת אפני זה הסעודה של מלוה אם לא נעשית בחותו יום הי' איפסר לעשותה לאחר והי' לו שבר

מילה

חולה אינם נאמנים . ומה שחזקת דבריך מסיא (כ"ב קפ"ח ע"ח) דשטר שנתנו בתוב בשבת דמבשרי' לי'. אינו חזק' שבעדים לא בתבו שבתבו בו ביום שבת שאם בתבו בן שפולין הן אבל בתבו שבמכרו לשה הדברים בחותו יום ומליגי שביה שבת לפי חשבון ימי החדש ואנו מעמידין אותם בחזקת בשרות שלא חתמוהו ביום שבת והרי זה יש בו אחד מסני דברים לא סדבכי' נמכרו לשם בפ"ם ובתבו ונתנו בשבת והרי זה תלוה אובר לו הדברים נמסרו בא' בשבת ובתבו ונתנו בשב' והוא מוקדם ופסול. ואנו דנים להקל שבשטר בחזקת בשרות ובן פירשו הגאונים ז"ל ובן נראה לחשוקי שהרי בשקרי לא מחזקינן כדאי' בפ' השותפין (ז' ע"ב) אבל שטר שנודע בברור שהיום שבתבו בו שהוא ש"מ הי' ברי פסול הוא בלי ספק והחולק ע"ז לא ידע דדיני ממונו' לא בלום והדבר ברור נ"ב לנתן דנתית לעומקא דדינא שאפילו על פה אינם בשרים בעדות זו ונראה מדבריך בתה שבתבת שרחית עשה בשבר שעדי חוב המוקדמים שהוא בשר מפני שעשו בשנות המלך אם בחדש מלא ואחר לבוף דבריהם שהבל הוא דבר אחד שעשו בשנות המלך מפני עשות בחדש מלא ואחר דבשה ודאי נאמנין דעבו בשיפורא דירחא בדאית' בשהדרין (ס"ט ע"ח) אבל שיעשו בשנות המלך בלא עשות מלא ואחר אינם נאמנים:

תנא

ענין ח מעשה אירע בתקומכם שנולד בן יום א' ב' ימים לחדש אב והי' יום ח' לילדתו יום ד' באב שהוא יום ע' לילדתו בדי שיוכל לשמוח ולשמח בשעודת המילה ואתם אמרתם לו כי אפשר לתקן שפעוד' מן המצת' ונמפל' ולאכול אותה בליל' ולא שמע מליבם וגימול הילד ביום ע' לילדה ונעזה עליו בל המדינ' ויש אומרים כי המיל' נעשית באיסור שבפר בתו' ואייב לקבל חרם ונדוי ואתה תפשת בספרים אם יש עליו פוגם ולא מלאת אלא מה שבתבו שמי שלא מל ביום ח' בכל יום עובר בעשה ולא מלאת שבשובר בעשה הוא לידון בלאו הדיינין אלו הן תורף דבריך. ועתה מה אשיב אחר שנעשה מעשה באיסור אבל כדי שלא יוכלנו לעשות בן אבתוב מה שנר' לי בזה:

תחלה יש לך לדעת כי מי שאינו בקי בדיינין מפני מיעוטו הרגל התלמוד ומפני הפדר הספרים יש לו ללבת אחר המנהג כמ"ש ביומ' בפ"ה ממס' מסבר שני (ה"ג) וביבמו' פרק חלמי' (כ"ג) ובפ"ז ממס' שבת (ס"ו) אם הלכ' היא ביומפת בידך דאה איך הלבור נוהג ומהוג במומם. ומעולם לא נשמע שתתעבר המילה ביום ע' מפני בפודת המיל' אלא תפשה ביום עם ואדרב' נוהגין בשהמיל' היא בתותו יום מבלין שם הילד מנשם כמו שאם תהי' המיל' ביום פורים מבלים אותו מדבבי. ואחר זה אודיעך כי הסכלתם אבו ונגדול עוקם מבשות כי המיל' בזמנה נתנה שבת לדחו' אלא ובלא בזמנה לא נתנה שבת לדחו' אלא וא"ב איבר מנותה אינה אלא ביום ח' כמו שבו' בפרק ר' אליעזר (קל"ב ע"א) אמר' שם שמיני למפוטי תשיעי ואם שבת שהיא שקולה בכנד כל החור' והמחלל שבתות בפרהסיא שמיעתו בכיל' כמו פוגד עבודה זרה כמו שאמרו בראשון מחולין (ה' ע"א) ובכן של כל הבנינים דן לבקילה עליה כמו המנדף. וה' קודמת לחור' כמו שבו' בפ' שלשה שאכלו (מ"ח סע"ב) שהמיל' בבתו עליה י"ג בריתו' והחור' לא בבתו עלי' אלא ג' בריתו' וא"ב אין דחיתם אותה אפני סעודה קלה. והבה הסעוד' היא סעוד' של מלוה בשנעשית המלו' בהלכתה שהר' המלוה איבר' והסעוד' עשלה לה אבל לעשות הגלת הבדם איבר' והמלו' עשלה לה אין זו סעוד' של מלוה שיהי' מ"ח דאוי ליהנו' ממנה ואני קורא ע"ז בולתי בריתי עלי זבח בי זבחיבם בלחם אונים . ועליהם אני קורא וזריתי בדם וכו' ובודאי שהספוד' בשנעשית המלוה בהלכתה היא סעודה של מלוה ולולא לערת דימוקא היינו מבבינן שהשמח' בשמוטו בשו שבוכר (בשפ' [בראשון] מבחובו' (ח' ע"א) ועליה אמר דוד שם אבבי על אמבתך לפי שפרשת מיל' נאמרה בלשון אמיר' לא בלשון דבור ועליה אמר נאמנה על השמיעה על המיל' שבתנה בשמיני בשו שבוכר בפרק הבלת (מ"ג ע"א) אבל בשנעשית שלא בזמנה ונבר בעבר בעבר היא מלוה הבאה בעביר' שהרי אבלו בשנעשי' בשמיני והיא בשרה בל היום הזהירה הבור' שתעשה בבקר בשו שבוכר בפ"ל מפסחי' (ד' ע"א) ובפ' ח"ל המתנה (כ"ח ע"ב) דריזין מקדימין למלות ואיבי' בעוסה אותה זרע ובשבר וזה שאפילו בעשית בלותו יום ואיבר אותה עד לפרב אינו מהזריזים וכ"ם אם עבר בל אותו יום ולן בל אותה הלי' באיסור עבה שהוא שפל ונפסד ואין לו שבר עושה מלוה בשעתה ומבר שבבו של חיי הע"ה מפני הבל' של חיי שעה ואלו ידעתם בבה חביבה מלוה בשעתה לא הסבמתם על ידו לעשותה שלא בזמנה . ובתורת בהנים שנינו ר' שמעון או' חביבה מלוה בשעתה שהקטר אלבים בשרים בל הלילה ודוחין את השבת בשעתן ואין ממתינין להם שיקרבום בשולאי שבת ובן שביאה בשנתו' פרק רבי ישמעאל (פ"ב ע"א) ובפסחים פרק אלו דברים (ס"ח ע"ב) בן בראשון מקדושין (ל"ג ע"א) ובפ' אלו עריפות (ל"ד ע"ב) אמרו גדולה מלוה בשעתה שהרי אין בעלי אומנו' דשאין לעמוד אפני ח"ח ופומדי' מפני עושה מלוה בשעתה . והם המביאים ביבורים לירושלים ובן אמרו בי אלא בבא ק"ם בשעתה אע"פ שאם עבר זמנה קורא אותה בברבותיה שבר ק"ם יהבי לי' שבר ק"ם בשעתה לא יהבי לי' בשו שבוכר בראשון מבדבו' (י' ע"ב) ואמרי' בבדרש קהלת אביבה ק"ם בשעתה אחלף עולות שהבביל זובח וא"ב אביבה היתה אחי' בשעתה אחלף עולות לתובח וב"ם אחלף סעודו' הגלת הבדם . ואלו נעשית המלוה בשעתה לא היתה אתבטלת אפני זה הסעודה של מלוה אם לא נעשית בחותו יום הי' איפסר לעשותה לאחר והי' לו שבר

מילה

שילה בזמנה ושכר שבוד' שהרי שבודו' ר"ת וכן שבודת סורים שחל פ"ו של מחר בשבת היו פוטין אותה למחר השבת כמו שאמרו בירושלמי וכן כתב רי"ף ז"ל בפ"ק דמגילי' ואם שבוד' שבי' מדברי קבלה אם לא איפשר לפשוטה בזמנה מתחרין אותה למחר כ"ם שבוד' של מילה שאם אלא הי' איפשר לו לעשותה באותו יום שמתחרין למחר ומסיר דמי וכן תניא בשמעתי' היא בפרב שבת שבוטין הסעודי' ביום השבת. ויותר קרוב הי' לעשו' הסעוד' באותו יום לעבור על עשה של דברי קבלה ולא לעבור על עשה של תורה שהאיסור באחילה בע"ב אינו אלא עשה של דברי קבלה והמיל' בזמנה היא עשה של דברי תורה וזה אפילו הי' יום המיל' בת"ב פעמו כ"ם בשבות לאחר ע"ב מפני הדחוי' כמו שבי' בשבת זו שיש לו קולא אחרת שהרי אמרו שבי' קמא דמגילי' (ה' פ"ב) ברבי הי' רואה לעקור פ"ב בעמרי בשחל בשב' ואחר תמיל ואחרי אדחי ואע"נ דלא הודו לו דוקא אלא במקום מצוה אבל במקום מצו' הי' אפשר להחיר לעשות הסעוד' באותו יום וכמגילי' אפשרת שנו אמר רבי אלעזר בר לדוק אני הייתי מבני מגלה מבני בניפן ואל ע"ב בשב' ודחיתוהו עד לאחר שבת והתענו בו ולא השלמוהו מפני שיום טוב שלנו הי' וזאת בבריתא הביאוה בגמרא בפ"ק דתפניו' (י"ב ע"א) ובפ' בכל מערבין (מ"א ע"ב) ומבאן למד רבינו יעקב ז"ל בספר' בעל ברית ביום תענית אב שנדחה לאחר שבת שהחפלל מנח' בעוד היום גדול ואחר ולא השלים אותו לפי שיו"ט שלו הוא זהו ממנהג של חסידים ואנשי מעשה שנאסף אצלם בשנון של מצוה לא מה שעשיתם אתם להסך שנוהה של מצו' לאבלו' יעבה כמנהג בפי' ועמי האחרן לשמלה בקמיכם. ומה שאמרת שלא מצאת בשום ספר שיהי' בזה אלא איסור עשה אבל שיהי' בזה עונש בידי אדם לא מצאת בשום מקום וכי מי זוכר הפוכר בעם' וא"כ אין יקר המצו' כפיבך אלא מפני רבוי פוקה ומה מונם יותר גדול יש למי שמחליף פניו לומר מצוה זו היא בידי ולא תעשה לעבור על דברי קונו ומרפ"ה נעגם מפני שמתעצל בה שנאמר ויפשטו ה' ויבקש המיתו כמו שנאבר במסכת נדרים (נ"ח ע"ב). ואמת הוא שאמר שעבר כל עשה לא נתנה לו תורה עונש אלא מיבית פולי' לאחר שיעשה חטוב' כמ"ש ז' תורת כהנים ואע"פ שבשעת תשוב' אינו זז משם עד שמוחלין לו כמו שהזכירו באחרון מיומא (פ"ו ע"ח) העולה היא דורון כמו שהזכירו בזבחי' בפ' החטאן (ז' ע"ב) שאם לא עשה תשוב' הוא זבח רשעים תועבה והיום שאין לנו עולה קורח בפ' עולה ומתכפר לו כמו שהזכירו באחרון מאמר' (ק"י ע"ח) וזו אחר שעבר על עשה אבל קודם שעבר והמלו' לפניו ואומרי' לו עשה אותה ואינו רוצה לעשותה מכין אותו עד שתצא נפשו כמו שאמרו בפרק הכותב (פ"ז ע"ח) לדיך דאמרת פריעת כ"ח מצוה היא לי אמר לא ניחא לי למעבד מצוה מלי אמר לי' חיינא בד"א במצות לא תעשה אבל במצות עשה שוכה איני עושה לוכ איני נוטל מכין אותו עד שתצא נפשו ואע"כ ביום ח' למילתו הי' מותר לכם להכותו ע"י עכו"ם עד שתצא נפשו לעשו' מצוה בזמנה אבל אחר שהחפלאתם בזה באותו יום ובבר היום והשלים מצוחו אין עליו עונש בדוי אבל אבל אבר שבר מצוה בזמנה בעול' הבא ודי לו בעונש בזה. ויותר קשה הוא מעונש בדוי ואע"פ שאמרו שזה היא מצוה על כאב ואם לא אל אל אותו אביו היא מצוה אל כ"ד כמו שהזכירו בראשון מקדושין (כ"ט ע"ח) בשאין אביו כאן אבל בשאביו כאן אין מצוה זו מוטלת אל כ"ד שהרי אמר' בפ' החולן אין אדם אל בן אים בע"ב ואע"פ שים מפרש' אותו לענין גר הבא להתגייר אבל בפ' הערל (ע"ח ע"ב) אמרו בענין מילת זכרין מעכבתו מלעשו' אפשר שאם היה האב חבוש בבית האסורים שאין הבן נמול ביום ח' שאל ערב שבת ובפ' רש"י ז"ל שאין מצוה זו מוטלת על אחרים, והרמב"ם ז"ל כ' בפר' דלשון מה' מילה אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו אלא א"כ ענר ומנע. ונראה מדבריו שאם לא שבר ומנע אלא שהוא מתפלל בה אין חייבין לעשותה בזמנה אבל היו חייבין לבוא אפילו ע"י הבאות כיון שלא הי' לו אונס כמו שבארתי:

לאיסרדאניא

ענין ם מעשה היה שה בתלמיד בחור אחד מאי סרדאניא שמו יהודה בר יצחק שדך בחורה אחת מתלמיד הזכר שמה בלנקא בת ר' יצחק הלוי ע"ש והבחורה הזכר היא ברשות אמה ובבל אמה ואחר זמן מה מיאנה הבחורה הזכר מהיות לאשה להבחור הזכר ושדכה עצמה ברצון אמה לבחור אחר שמו קרשקש אבבס דר שה היום בתלמיד הזכר ואחר אדם אחר ג שדכה הבחור קרשקש הזכר לה קרשקש הזכר לקדש בלנקא הזכר' ובאשר נ שמע יהודה הזכר שדע' הבחורה בלנקא הזכר להתקדש והבטלה הבחור קרשקש הזכר קרא יהודה הזכר רוב בני קהלינו ע"ז ע"ש ופרסם שם ברבים שבאמר הבחור' בלנקא הזכר שלא תקבל קדושין מיד הבחור קרשקש הזכר כי היא מקודשת מיד יהודה הזכר ודעתינו ודעת רוב קהלינו הי' כי יהוד' הזכר עשה זה מרוב כעסו נגד הבחורה הזכר על אשר מיאנה בו כי הרחיק את עדיו עדי קדושין ואמר כי בפני בני אורחים אשבוים אשר עברו פה שמי שנים קודם זה המחלוקת אמר שבפני האורחים בשם קדשה והרוג' לשקר ירחיק את עדיו מה עשה קרשקש הזכר הלך בבית אחד מהסיר הזאת אשר היתה שם הבחורה בלנקא הזכר עם אמה וקדשה שם בפני בני אדם בפרים. אחר כל אלה הדברים היתה קטנה בין בני הבחורים הזכר על בחור' הזכר והלכו ע"ז בפני החברים המלבים והגיש כל אחד דינו לפני החברים הזכר ואז לו החברים לחמני קהלנו י"ן שיברו חכמים חכמים ובבוים מהמלאים בחוך קהלנו ויהי' בת בשם לשפוט ע"ז המחלוקת בפי דיני ישראל ובברו נ' ב' דינא ע"ז וקבלו טעמו' כל אחד ואחד מהזכר וטענת בלנקא הזכר' שאמר' שמעולם לא קבלה קדושין מיד יהודה הזכר כי אם מיד הבחור קרשקש הזכר וקבלו פדות כפדים שהפידו אקדם קרשקש הזכר הבחורה בלנקא הזכר בפני אמה ובבלונה בבתוב בתרוכה בתוך הפירוש הנפש' פ"ז אמר אב כ"ד אחר הוברבו ע"ז ואחר שרחו בית דין טעמו' כל הזכר ולא להסיר ריב ומחלוקת וקבטה מהמזכר ופסקו גזר דינם שחלא מזה ומזה בלנקא הזכר' ואחר שבור בטוב' ואחר ואחבשא לבי בחבלה ולפי הבטמש תוך בני קהלינו ים"ן מפי בשים שרים' דעת הבחורה הזכר' ודעת אמה שחוך ימים מופעים אלך הבחורה בלנקא הזכר' ואחבשא לבמור קרשקש הזכר מה עשה יהודה הזכר פס קלת ימידים מבני קהלינו י"ן המחזיקים בידו סבבו עם האחרים המלבים שיקבלו עליהם יהודה וקרשקש הזכר שבועה חמורה ובכח חרם שלא יוכל אחד מבניהם לקדש ולישא הבחורה הזכרת בל ימיהם לעולם והבחור יהודה הזכר כאשר ידע כי הבחורה בלנקא הזכר' לא רצתה אותו בשום פנים אמר שהוא יבבע שלא ישאהב כל ימיו לעולם אך בזאת שיבבע ג"כ הבחור קרשקש הזכר כמוהו אז עבה קרשקש הזכר שלא יבבע בשום לד ולפי דעתינו כי אל זה הי' ממלון קרשקש הזכר לבבע בחבר היה אוהב אחר מאד הבחורה בלנקא הזכר' והיא נ"כ אוהבת אותו. אחר זה בא קלת ימידים להתחבל עם אחבדם קרשקש אבבס הבחור קרשקש הנז' ואלו פניו בכל לב שיבבע עם הבחור כמו קרשקש הנז' שיקבל עליו בשבועה חמורה ובכח חרם שלא יקדש ולא ישא כל ימיו לעולם הבחור' בלנקא הזכר והבחור קרשקש הי' מחזיק בדעתו שלא יקבל עליו השבוע' הזכר בשום לד לעולם אחר זה הלך ימיד אחד להתחבל עם אחבדם קרשקש ופס בנו קרשקש הזכר אחר ע"ש יקבל עליו קרשקש הזכ' השבוע' הזכ' כי אם אין קרשקש הנ' רוצה דעת האדון הפרנס לשים קרשקש בחפיסה ולעזוחו בבגלי ברזל ולהעניבו ממון ומרוב ידאחם מלאו הדברים כמוכרחים להיל ממונם הודה בחבדם הזכר שיבבע שיבבע בבו הזכר יהודה הזכר בשבע ג"כ בשבוע' וקבל עליו בכח חרם שלא ישא כל ימיו לעולם הבחור' הזכר' ואחר שמונה ימים אחר קבל עליו יהודה הזכר השבוע' הזכרת בשא בחורה אחת מבני קהלינו ים"ן ואחר זה יצא קול בבני קהלינו כי קרשקש הזכר אומר כי השבוע' והחרם אחר קבל עליו שלא ישא הבחור' בלנקא הזכר' (אומר כי השבוע' והחרם אחר הוא בשבע) היו בחוש ואבר אין מקום לשבועה בזאת והדברים האלה הגיעו לפני האדון הפרנס בשאר שמע האדון הפרנס כי אחבת הבחור קרשקש הזכר יחדה על הבחורה בלנקא ואחר בלנקא חפצה ג"כ מאד לישא לבחור קרשקש הזכר לוה האדון הפרנס לנו ח"מ להתיר שבוע' זו הזכר לבחור קרשקש הזכר כדי שיוכל קרשקש הזכר לקדש ולישא הבחורה בלנקא הזכר ואנו ח"מ בשאר ראינו כי המחזיק' רבתה על זה בתוך בני קהלינו בשנה שעברה קבלנו על עצמנו שלא להתיר ולא לאסור ואמרנו אל האדון הפרנס כי יצטרך ע"ז הענין חכמים גדולים ממנו ואז לזה לנו אינו ח"מ האדון הפרנס מצד מדוינו המלך דאחרנון יר"ם ובקנים מאה פרחים דאחרנון להעיד בבל הסולה מבפיינים הזכר בחתימת ידינו ויושם לפני מורים הורחות בישראל. והם ברוב חבדם בחבו דעתם בחתימת יד בבודם בחר הענין על דבר השבועה הזכרת ואמנו מתומי מעה כמו מצוים מהאדון הפרנס להעיד בבל הענין בחבנו בחמונה מעשה שבי' בך הי' ובעדות נאמני שמותינו פה בשבעה עבר יום לחדש בבלו שת חמשת אלפים ומאה ושמנים

ובם לבריאת עולם. אשתרוק ברון הלוי: שמואל בר דשאל:

הדברים נראים פשוטים שבשבועה זאת אפי' לא אמר הנשבע שבאונס שבועו' שים להם היתר וכ"ש במקום מצוה להחיר נדרותם. ומה שהי' אינשבר לעמון בזה הוא שבבוע' זו נעשית בפני יהודה ואמרו בירושלמי (נדרים פ"ה ה"ד) הנמדר מחבירו לא יבטל לו אלא בפניו. ובגמרא בפ' ר' אליעזר בנדרי' (ס"ה ע"א) בשהזכירו זה אמרו מנא ה"מ אמר ר"נ ואיתימא ר' יוחנן דבחיב ויאמר ה' אל משה לך שוב מצרימה אמר לו כמדין נדרת לך והתיר נדרך במדין דבחי' ויאמר משה לבבע את בתיו ואין מלה אלא שבוע' דבחי' וגם במלך מנוחבדאנר מרד אשר הבביאו בחלבים ומאי מרדוחים דאתיבל לבלעתי' אלא בפניו. ויש מפרשים מה שאמרו בירושלמי לא יבטל לו אלא בפניו דאין מתירין לו אלא מדעתו של אותו שנדר בפניו והיינו לישנא דלא יבטל לו אלא בפניו. כלומר מדעתו וברצונו כמו אין חכין לו לאחדם אלא בפניו (ניצין י"ח ע"ב) ובפ"ז לא היה לשבוע' זו היתר אלא ברצון יהודה אבל לפי הטעם שנתנו בירושלמי (שם) נזה הוא מה שאמרו שם ר' יוחנן אומר מפני בבוד' ר' יהושע בן לוי אומר מפני החבד הי' ברא' דלמו דוקא בפניו וכ"ש דלא בעינן רצונו אלא כל שמודע לו בהתרה פני ואם מת א"ל בלום והבי מוכח בשבועה בפ' ואלו נאמרין (ל"ו ע"ב) דאמר ליה יוסף לפרשה אבי הנביעני אמר ליה זיל איתבל לשבועתך אלמא הי' יכול להחיר שלא בפני יעקב דזולת רצונו וכן כ' הרמב"ם ז"ל בתשובה ושוב הי' אומר ר"ת ז"ל דאין צריך בפניו אלא דוקא דומיא דמשה דממנת הנדר מתן לו יתרו בתו וכן נדקיא הי' אסור ביד נבוכדנצר להורגו וע"י השבוע' הניחו אבל הינא שהנודר עושה שלא מחמת טובה שעשה' עמו מתירין לו והנדון שבפניכם שבוע' זו לא נעשית מפני טובה שעשה' עמו יהוד' ולפי זה מתירין אותה שלא בפניו וגם הרשב"א ז"ל בתשוב' שמתירין לו אע"פ שים הבאה לחבירו בקומה אלא שמודיעין אותו מפני החש' והבוש' מפני הטעם הזכר בירושלמי והבינה ראי' ממאי דאמריגן סרק הסולה (מ"ז ע"ח) דר"י דייק דנדר שהודר ברבים אין לו הפר' מדלחיב ולא הסוס בני ישראל כי נשבעו להם בפיאי העדה ומאי קאמר דילמא החס

לעוקר עצמו. יתכמי לומי"ל שאלו לרבינו על זה וז"ל מקום שדרכן להרחין את הקטן וכו' עד כין כחמין שהוחמו מערב שבת כין בחמין שהוחמו בשבת אפילו ע"י שראל אדרבת לא יעול ולא יסתכן כיון דמכשירי מילה אין דוחין את השבת. ובכר חכמו הרבנים המפינים את הרי"ף שכתב בהלכות מרחיצין את הקטן כדרכו כין לפני המילה כין לאחר המילה כין כחמין שהוחמו בשבת וכו' וכיאותה לנו כך ה"ל לכתוב מרחיצין את הקטן כדרכו לפני המילה בחמין שהוחמו מערב שבת ולאחר המילה אם משמו חמין שלו מהמין לו אפילו בשבת אפני שבשבת היה לו והוא עומשמו לאחר המילה אבל קודם המילה אדמה המילה ואין השבת נדחית שמין מכשירי מילה דוחין את השבת עכ"ל.

תשובה המהמו לשמלה זו שהדברים כתיכורי מסורים הרבה ולא יראה לי מקום לשמק זו שתחלת לוחה הלכה כך היא מלו את הקטן בשבת ואחר כך נמשמו החמין או נמצאו הסמנין עוהין לו בשבת אפני שבשבת היה לו מקום שדרכן להרחיק את הקטן וכו' עד שלאחר המילה שהל להיות בשבת וכו' עד אפני שבשבת היה לו. הרי הדברים ברורים שעל שלאחר של מילה אמרנו במרחיצין לאומו כי בחמין שהוחמו אע"פ כין בחמין שמחממין לו בשבת אפני שבשבת היה לו ולא יראה לי בלתי ספק כלל עד כאן לשונו. ומתוך לשון המשלה גם מתוך מסוגתו דאוקי הא בחמין שהוחמו בשבת בשלאחר המילה דוקא ולא אמר דקאי נמי אלאחר המילה מעמע דאע"ל כדעת הרז"ה והרשב"א ז"ל שבתבו דכל היכא דאיתמחק אמימי דבתר מילה מקמי מילה שדחה מילה ואם תאמר סוף סוף הרי אפשר לו לעשר דקאי נמי אלאחר המילה וכגון דאתמחוק אמימי בתר מילה יש לומר דכיון דלא אפשר ליה לאימר דקאי לאחר המילה לגמרי כין דאתמחוק קמי מילה כין דאתמחוק בתר מילה לא קאמר ומוד דאתמחוק בתר מילה כבר בתבו בסמוך אלו את הקטן בשבת ואח"כ נשמט החמין וכו'. ומדיין בתר מקום עיון כיון שהתבטים העמידו דבריהם במקום ברת שאפשרו להביא איזמל דרך מצוי אלמע משורב אע"ג דאיסורא דרבנן הוא והיכי שרו לפני המילה דמילה כל הגוף בחמין מיקר הר"ן דכיון דבמילה בחמין שהוחמו אע"פ לא אפשרו אלא אפשר הבלנין שהיו מהתקן בשבת והומרים אמרב שבת הוחמו בחקום מילה אחילו לא שייכא ביה הך גזירה כולי האי. ולי נראה דכיון דנמקום שדרכן לרחץ כל הגוף לפני המילה הוא ואם לא ירחצו מסוכנים הם אם יטולו בגמ"נ לא העמידו דבריהם אמום דכל מילה הבאה בשבת היתה נדחית ולא היה מתקיים כלל דין שכתוב וביום השמיני ימול ואפילו בשבת. ואל תסיגני מעופר ומולב דמילה שאני דאיתם בה כרת ולפיכך לא העמידו דבריהם כל כך. ושוב שהיא מצוה המיד מם אלין כן בעופר ומולב ופסח שאינו אלא עשה אחת רבינו לו בשאלתי כתב הרמ"ך אמאי אמר בעלתי ובגמרא מבריע עליהו וכל שכן לאמון ומני עד

ט שכחו ולא הביאו סכין מערב שבת אומר לעכרים להביא סכין בשבת. [ז] ובלבד שלא יביא אותו דרך רשות הרבים. כללו של דבר כל דבר שעשייתו בשבת אסורה עלינו משום שבות מותר לנו לומר לעכרים לעשות אותן כדי לעשות מצות בזמנה. ודבר שעשייתו אסורה עלינו משום מלאכה אסור לנו לומר לעכרים לעשותו בשבת: **י** אמכשירי מילה אפילו בזמנה אינן דוחין את יום טוב הואיל ואפשר לעשותן מערב יום טוב. וקל וחומר הדברים אם לא דחו מכשירי מילה שבות שהוא מדבריהם היאך ידחו לא תעשה שבתורה. אבל שוחקין לה סמנין ביום טוב הואיל וראוי לקדרה. וטורפין לה יין ושמן:

פרק שלישי

א המל [א] מברך [ב] קודם שימול אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה. אם מל בן חבירו. ואם מל את בנו מברך וצונו [ג] למול את הבן. * ואבי [ד] הבן מברך * ברכה אחרת. ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. מצוה על האב למול את בנו יותר על מצוה שמצווין ישראל שימולו כל ערל שביניהן. לפיכך אם אין שם אביו אין מברכין אחריה ברכה זו. ויש מי שהורה שיברכו אותה בית דין או אחד מן העם. ואין ראוי לעשות כן: **ב** ואם היו שם עומדין אומרים כשם שהכנסתו לברית כן תכניסהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים: **ג** ואחר כך מברך אבי הבן או המל או אחר מן העומדין שם. ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קידש ידיד מבטן וחוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש על כן בשכר זאת אל חי חלקנו צורנו צוה להציל ידידות שארנו משחת למען בריתו אשר שם בבשרנו. ברוך אתה יי' כורת הברית. ואבי הבן [ד] מברך שהחיינו: המל

השגת הראב"ד

*ואבי הבן מברך ברכה אחרת וכו' ואין לאוי לעשות כן: כתב הרמב"ן ז"ל מסברא כמ"ד ר"ל לא מיומד בעצמם מברך. ונהגו אלגו שמסדוקים מברך:

א עור י"ד סי' רס"ו: ב עור י"ד סי' רס"ח סמ"ג עטין כ"ו: ג עור י"ד סי' סמ"ג שם:

לאן לשונו. וכבר כתב בזה מגיד משנה פ"ב מהלכות שבת:

ט שכחו ולא הביאו סכין מערב שבת וכו'. עיבובין ברק הדל (דף ס"ז ס"ח) ההוא יומא דאתמחוק אמימיה אמר ליה רבא בייתי אמימי מגו ביתאי על ידי שבו"ם ואתיבי אכיי הזאה שבות ואתיבה לעבו"ם שבות מה הזאה אינה אלא דומה שבת אף אמילה לעבו"ם שבות אינה דומה את השבת ואמר ליה ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דליתא ביה מעשה לשבות דליתא ביה מעשה דהא מר לא אמר זיל אחיים לי מלא זיל אייתי לי וכתב הרי"ף נש"ם רבי אליעזר דמילה דה"ם הא דאמרת אמילה לעבו"ם שבות וקא מדמית לה לשבות דהזאה דאמילה לא שני לך בשבות דאמילה בין שבות דאית ביה מלאכה לשבות דליתא ביה מלאכה דהא מר לא אמר ליה זיל אחיים לי דאית ביה מלאכה אלא אייתי לי מגו ביתאי קאמר ליה דאמילה בעלמא הוא דליתא ביה מלאכה אמע מינה דבי אמרינן אמילה לעבו"ם שבות בדבר שהוא מלאכה אבל בדבר שאינו מלאכה כגון האי לא אמרינן ביה אמילה לעבו"ם שבות. והאי דאמרי שבות דליתא ביה מעשה ולא אמרי שבות דאית ביה מלאכה מעשה ומלאכה בהאי עניינא תדא מילתא היא דקאמרו אינשי אמלאכה מעשה כדאמרינן ובין יום הכפורים לשבת יתי המעשה דהיינו מלאכה עד כאן לשונות הרי"ף והכל"ם והוא דעת רבינו:

י מכשירי מילה אפילו בזמנה וכו'. פרק רבי אליעזר דמילה (שבת קל"ג) רבא אמר אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא מק"ו. ופירש"י מק"ו דלעבדא כדאיתא לעיל בגמרא. ופכשירי מילה שהזכיר כאן רבינו הוא עניינם מכשירין על ידי מלאכה גמורה וז"ם וק"ו הדברים וכו'. וכיון דעל ידי מלאכה אסור לעבודת מכשירין הוא הדין באיסור שבות דלא שלנו רבנן וקל וחומר זה הוא מפרש רבינו ואפשר שהוא מפרש דמאי דאמרינן דאמתי מק"ו קאי למכשירין הנזכר למעלה והקל וחומר הוא אז שכתב רבינו. ומ"ם אבל שוחקין לה סמנין וכו'. כרייתא שם קל"ד:

פ"ג א המל מברך קודם שימול וכו'. ס"ם ר' אליעזר דמילה (שם קל"ז) ת"ל הא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה אבי הבן אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו העומדים אומרים כשם שנכנס לברית וכו' והמברך אומר אשר קידש ידיד מבטן וכו' והמילוק שכתב רבינו בין מל את בנו למל את בן חבירו כבר ביארתיו בסוף הלכות ברכות. ומתה שכתב רבינו המל מברך קודם שימול ולא כתב ואבי הבן מברך קודם שימול משמע דס"ל כר"ח דלאחר המילה הוא מברך להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ואף ע"ג דכל הברכות מברך עליהם עובר לעשייתן אלא ברכה זו דאינה אלא שבח והודאה בעלמא. ומתה שלא אמר המל מברך אשר קידש ידיד וכו' אלא התברך אומר דקדק רבינו דאמאן דהוא יכול לברך. ופירוש ברכה זו ע"פ עוסק זה שכתב רבינו פירשה בהשגה וכתבה הר"ל מגודרה"ם: ואבי הבן מברך שהחיינו: המל

הגהות טיימוניות

[ז] וכן פר"י אלפס וכן פר"ת ודלא כה"ג שכתבו היכא דמייתי איזמל בשבלי שבתא ונאבד או איפגום שרי לסיר לעבו"ם להקנו או להביא איזמל אחר מהתוא יגוקא דאי"ת מיר הסיפיה עכ"ל ובתב רב אלפס דאדרבא מהאי עובדא ילפת איסורא דאמר לסיר לעבו"ם לאתויי דרך ר"ת

מרקאמר מ' אמר ליה ויל אחים ליה מכלל דאסור לסיר לעכרם כר ע"ש בפשרי ע כ:

[ס] כסדר הזה שנויות הברכות בבריהא וכן פסק ר"ח וכן עסא דבר ורלא כרשי שכתב שיש לברך להכניסו קדם כהנה"ת דלקמן. וראי"ם בתב שנראה לו דברי רש"י ורבינו שסתה כתב ברבינו הסחבר ור"ת כתב הסנהנים וכתב שיש לברכו בזאתו שנעוק בסילה בשבת ע"כ: לעשייתו כרמ"ש בהלכות לולב פרק ו. וראבי"ח כתב שיש מרבותינו הולקים ואומרים שלהכניסו לשעבר משמע ויש לאמרו לאחר מריצה אבל רא"ם כתב דסמיתתו לכעל הברית הוי הכנסתו ורבינו שסתה מביא ראיה לדברי ר"ת דאמר התם העומדים שם אומרים כשם שנכנס לברית כו' ולא קאמר שתכניסהו לברית ע"כ. [ז] וכן איתא להריא כפ"ק דפסחים דרמיגן ה"ג ניסא לסול לא מגיא דלאו אותו מהיל ומריך אבי הבן סאי איכא לסיר אין הכי נמי אמנם רש"י מרש בסוף הסמקנא דלא חלקו בברכות ואפילו אבי הבן ברכות על המילה כיון דעל נמי לחבא משמע וכן בתב רבינו שסתה וכן עסא דבר וכן רא"ם ובתב אפילו אבי הבן שכל אמר לסול תא דבעל כיע לא פליגי דלהבא משמע: [ג] ודל רא"ם אשר בתב בפסר ידיאים תניא אבי הבן אומר באי אפ"ה אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ואע"ג

שבתא ולא כמילה סכין ס' עד דרך רשות הרבים. נה"ג והביאה ר"י אלפס בשמעתין דפרק רבי אליעזר דמילה: כלומר אל דבר קו' עד אסור לומר לעכרי לעשותו בשבת פרק כלל (דף ס"ז): מב שדי מילה ס' עד סוף פרק. פרק רבי אליעזר דמילה (דף ק"ז):

פ"ג המל מברך וכו' עד מברה. פרק רבי אליעזר דמילה (דף קל"ז) וכן בתפס ס"ק דפסחים (דף ז'): אבל אם מל אם מו מברך למול את הבן. פרק קמא דפסחים: ואבי הבן מברך

מגדל עוז

ברכה וכו' עד ולאן רלאי לעשות כן. פרק ר"ת דשבת: בתב הראב"ד ז"ל מסברא כמ"ד בית דין לו מיומד בעצם מברך ומהגו אלגו שהסברא מברך: ואבי לומר הסברא והמנהג אינה הבאה אבל מתלוקת ישנה היא ומוד לגמרא אל מקום ומקום על מנהגו בדאתמרין בעלמא ובגמרא ומגלה ומשנה כר"ן: ואם היו שם עומדין כו' עד לא שמתי. פרק רבי אליעזר דמילה (דף קל"ז):